

Henkilöstöala HELAn lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 108/2025 vp)

Henkilöstöala HELA edustaa yksityistä työnvälitystä: henkilöstöalan yrityksiä ja työllisyyspalveluiden palveluntuottajia. HELAssa on yli 400 jäsenyritystä.

HELAA on tarkoitus kuulla erityisesti teemasta: Työnhakuprofiilit ja muu henkilötietojen käsittely. Siksi käsittelemme tässä kirjallisessa lausunnossamme ensin näitä teemoja ja vasta sen jälkeen lausumme yleisesti palveluprosessin muutoksista.

Työnhakuprofiilit pitää saada julkisiksi

HELA kannattaa sitä, että kaikkien työnhakijaksi rekisteröityvien tulisi laatia ja julkaista työnhakuprofiili Työmarkkinatorilla 15 arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Vallitseva tilanne, jossa vain murto-osa profiileista on julkisia, on ollut varsin kummallinen, sillä piilossa olevat profiilit eivät edistä työnhakijoiden työllistymistä. Se, että jatkossa profiilit ovat julkisia, nopeuttaa työllistymistä.

HELA kuitenkin ihmettelee sitä, että vaikka työnhakijoilla on työttömyysturvan menettämisen uhalla velvollisuus hakea töitä, työllistymistä edistävän profiilin julkaiseminen ei ole esityksessä sanktioitu.

HELAn mielestä profiilin laatimatta ja julkaisematta jättäminen pitäisi olla sanktioitu työttömyysetuuden menettämisen uhalla aivan kuten työpaikkojen hakematta jättäminenkin.

Työllisyysalueille ei pidä säätää lisävelvoitteita työnhakuprofiileihin liittyen

Esityksen mukaan työllisyysalueille säädettäisiin velvollisuus laatia ja julkaista työnhakijan profiili työnhakijan puolesta, ellei hän itse tee sitä. **HELAn mielestä työllisyysalueille ei pitäisi säätää tällaista lisävelvollisuutta, vaan työllisyysalueiden pitäisi keskittyä työnvälittämiseen. Tätä työllisyysalueiden lisätehtävää ei ainakaan pitäisi säätää viranomaistehtäväksi**, sillä se ei ole luonteeltaan sellainen, että sen tarvitsisi olla viranomaistehtävä. Jos se säädetään viranomaistehtäväksi, työllisyysalueet eivät sen jälkeen voisi hankkia palvelua yksityisiltä palveluntuottajilta.

On varmasti työnhakijoita, jotka tarvitsevat apua profiilin laatimisessa ja julkaisemisessa, ja työllisyysalueiden tulisi tarjota heille apua. Mutta ellei työnhakija vain viitsi tai häntä ei huvita laatia ja julkaista työnhakuprofiiliinsa, se pitäisi sanktioida.

Joissain tilanteissa on varmasti tarkoituksenmukaista vapauttaa työnhakija työnhakuprofiilin laatimis- ja julkaisuvelvollisuudesta. Siksi **on hyvä, että esitys sisältää myös säännöksen poikkeamismahdollisuudesta**. Tällainen tilanne voisi olla, jos profiilin laatiminen katsottaisiin epätarkoituksenmukaiseksi esimerkiksi työnhakijan terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi. Nämä työnhakijat joutuvat valitettavasti etuuksien vuoksi olemaan työnhakijoina. Heidät pitäisi saada työnhakijarekisteristä pois oikeiden palveluiden piiriin, sillä heidän työmarkkina-asemansa ja -tilanteensa ei parannu työttöminä työnhakijoina. He vain kuormittavat rekisteriä ja vaikeuttavat työnvälitystä.

Työhakuprofiileihin pitäisi saada puhelinnumero

Kun työnantaja löytää potentiaalisen työnhakijan Työmarkkinatorilta ja haluaa olla yhteydessä häneen, työnantajan ainoa mahdollisuus kontaktoida työnhakijaa, on laittamalla hänelle viesti Työmarkkinatorin järjestelmän kautta. Tämä on hidas yhteydenottotapa ja voi pahimmassa tapauksessa johtaa siihen, että järjestelmään laitettu viesti tavoittaa työnhakijan liian myöhään. Työnvälitys on nopeaa ja ensimmäinen yhteydenotto tapahtuu yleensä puhelimitse. **HELA toivoisi, että vaikka Työmarkkinatorilla profiilit ovat nimettömiä, siellä voisi kuitenkin olla paikka puhelinnumerolle.** Kyseisen kohdan täyttäminen olisi täysin työnhakijan omassa harkinnassa eikä siihen olisi mitään velvoitetta. Jos työnhakija kuitenkin haluaisi edistää omaa työllistymistään, hän voisi halutessaan laittaa profiiliin puhelinnumeron. On aika epätodennäköistä, että tällaista tietoa käytettäisiin väärin. Esimerkiksi Tanskassa ansioluettelossa tulee aina olla näkyvä sähköpostiosoite tai puhelinnumero, jotta ansioluettelo olisi hakukelpoinen. Siten ainakaan EU sääntely ei tätä estäisi.

Tahot, jotka voivat tarkastella Työmarkkinatorilla julkaistuja työhakuprofiileja

Esityksen mukaan Työmarkkinatorille kirjautuneiden tahojen oikeutta hakea ja tarkastella julkaistuja työhakuprofiileja yksittäishakuina laajennetaan niin, että myös yksityiset työnvälitysyrietykset saavat oikeuden. HELA kannattaa tätä ja sitä, että mahdollisuuksia hyödyntää tietoa toiminnan vaikuttavuuden ja työnhakijoiden palvelunohjauksen tehostamiseksi lisätään. Uskomme, että tämä lisää työllistymismahdollisuuksia ja nopeuttaa työllistymistä.

HELAN mielestä myös palveluntuottajilla pitäisi olla mahdollisuus tarkastella Työmarkkinatorin profiileita. Jos palveluntuottajilta hankitaan palveluita työnhakijoille esimerkiksi CV:n laatimiseen tai työnhakutaitojen kehittämiseksi, on vähän outoa, ettei palveluntuottaja pääse Työmarkkinatorille esimerkiksi etukäteen tutustumaan valmennukseen osallistuvien profiileihin.

Henkilötietojen käsittely

Esityksessä todetaan, että työnhakijan ei olisi välttämätöntä lisätä profiiliinsa kaikkia koulutukseen, työkokemukseen, muuhun osaamiseen tai työtoiveisiin liittyviä tietoja, mikäli tiedot eivät olisi olennaisia työnhaun ja työllistymisen kannalta. Esityksessä todetaan edelleen, että koulutuksesta ja työkokemuksesta voisi olla esimerkiksi viimeisimmät tiedot tai ainoastaan tämänhetkisen työnhaun ja työllistyminen kannalta olennaiset tiedot, jos työtä haettaisiin esimerkiksi muulta toimialalta. Tarkoitus olisi, että työnhakija voisi mahdollisimman vapaasti valita työnhaun ja työllistymisen kannalta olennaiset tiedot, joita hän täyttäisi työhakuprofiiliinsa, jotta kohtaantotoiminnallisuus toimisi työnhakijalle mahdollisimman tehokkaasti.

Edellä sanottu on varmasti järkevää, kunhan työvoimaviranomaisen toimesta, joko kirjallisessa ohjeistuksessa tai alkuhaastattelussa, kerrotaan, että **työhakuprofiiliin ei välttämättä kannata kirjata omia tietojaan kovin suppeasti, sillä työnhakija itse ei aina välttämättä ole paras arvioimaan, mitkä tiedot ovat olennaisia tulevan työllistymisen kannalta.**

Esityksessä säädettäisiin KEHA-keskuksen velvollisuudesta tiedottaa profiilin laatijaa työhakuprofiilin lisättävien vapaamuotoisen esittelyn ja linkkien sisältämien tietojen rajauksista sekä henkilöiden paljastumisen mahdollisuudesta samassa yhteydessä, kun tarjotaan mahdollisuus lisätä esittely ja ulkopuolisten palveluiden linkkejä profiiliin.

HELAN mielestä tiedottaminen on paikallaan. Tiedottamisen sävy voisi olla kuitenkin neutraali ja informatiivinen, ei pelotteleva. **Ohjeissa voisi olla myös maininta, että jos työnhakija lisää omat yhteystietonsa, hänen työllistymisensä saattaa nopeutua.**

Työnhakuprofiilien tietovarantoa koskevista muutoksista

HELA toivoo, että suomi.fi-palvelua kehitettäisiin siten, että henkilöstöalan yritys voisi yhdellä kertaa valtuuttaa kaikki rekrytoijat käyttämään Työmarkkinatorin hakutoimintoja. Nyt valtuutus pitää antaa jokaiselle erikseen. Ehkä valtuutus voitaisiin antaa esimerkiksi niin, että valtuutus tunnistaisi sähköpostin loppuosan ja antaisi sen perusteella oikeuden järjestelmään. Valtuutuksien antaminen erikseen jokaiselle on kovin työlästä.

Esityksessä ehdotetaan rekisteröidylle mahdollisuutta siirtää työnhakuprofiilinsa tietoja toiselle rekisterinpitäjälle. Tämä on hyvä muutos ja **toimintoa voitaisiin kehittää siten, että tietojen siirtäminen tehtäisiin mahdollisimman helpoksi esimerkiksi yksityisille työnvälitysyrityksille.** Jatkossa pitäisi mahdollistaa myös muualla laaditun työnhakuprofilin tietojen siirtäminen Työmarkkinatorille.

Esityksessä todetaan, että työnhakuprofiilien käytettävyyttä työnhakijan ja työnantajan näkökulmasta tullaan kehittämään yhdessä sidosryhmien kanssa. On todella tärkeää, että palvelualusta on asiakaslähtöinen, helppo ja kätevä käyttää. **Tämä edellyttää toiminnallisuuksien, mm. hakutoimintojen, vertailutyökalujen sekä hakujen tallentamiskäytäntöjen jatkuvaa kehittämistä yritysten tarpeita kuunnellen. Kehitystyöhön on varattava myös riittävät resurssit.**

Työnhakijan palveluprosessi

HELAN mielestä **hallituksen esitys vie työnhakijan palveluprosessia oikeaan suuntaan.** On tarkoituksenmukaista keventää työnhakijan palveluprosessin liian tiukkaa ja yksityiskohtaista sääntelyä. Liian kaavamainen ja täysin samanlainen prosessi ei sovi kaikille työnhakijoille, sillä työnhakijoilla on omat erityistarpeensa ja -tilanteensa. On hyvä, että sääntelyä kevennetään ja jätetään enemmän tilaa työvoimaviranomaisen tapauskohtaiselle harkinnalle. Sääntelyn keventämisen myötä täysin turhat täydentävät työnhakukeskustelut voidaan jättää tekemättä. On tarkoituksenmukaista, että palvelun tarve ohjaa toimintaa eikä kaavamainen sääntely. Turhista keskusteluista säästyy toivottavasti resursseja korkean palvelutarpeen asiakasryhmien palveluun.

Koska työnhakijan oikeus työttömyysetuuksiin on riippuvainen työllistymissuunnitelman noudattamisesta ja koska suunnitelman perusteella tulee voida tarkistaa, että viranomainen on noudattanut laissa säädettyjä velvollisuuksiaan, työllistymissuunnitelman sisällön määrittely on tärkeää. Lisäksi katsomme, että työllistymissuunnitelmat tulisivat olla jokseenkin samanlaisia valtakunnallisesti. Tämän vuoksi ja koska esityksessä ehdotetaan harkintavallan lisäämistä, katsomme, että työllistymissuunnitelman sisältö on syytä määritellä esitetyin tavoin. On myös hyvä, että asiakastapaamisten sisältö on määritelty, jotta tapaamiset järjestettäisiin valtakunnallisesti jokseenkin samalla tavalla.

Kannatamme muistutuskäytännöstä luopumisesta ja työnhaun voimassaolon päättymisestä ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä, sillä nämä vähentävät työvoimaviranomaisen hallinnollista työtä.

Työnhakijan palvelut

Esityksen mukaan työnhakija pitäisi tarpeen mukaan alkuhaastattelun jälkeen ohjata hänelle sopivaan palveluun. Olemme huolissamme, onko tällaisia palveluja riittävästi. Työllisyysalueet ovat vähentäneet palveluiden hankkimista ainakin yksityisiltä palveluntuottajilta. Lisäksi **olemme huolissamme siitä, ovatko ne palvelut, joita pienellä työllisyysalueella on saatavissa, riittävän yksilöllisiä ja kullekin työnhakijalle heidän tarpeisiinsa sopivia palveluita.**

Työpaikkojen osoittaminen työnhakijan haettavaksi (ent. työtarjoukset)

Työnhakijan työnhakuvelvollisuus ja osallistuminen palveluprosessiin kuuluviin toimiin ja palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään, on perusteltua. On myös perusteltua, että työttömyysetuuksia saava työnhakija veloitetaan hakemaan hänelle osoitettuja työtehtäviä. Tällä myös ohjataan työvoimaviranomaisen toimintaa enemmän työnvälittämisen ydintehtävän suuntaan. **Työnvälitys on työvoimaviranomaisten ydintehtävä ja ei ole mitään järkevää perustetta sille, miksei työpaikkojen osoittaminen työnhakijan haettavaksi olisi velvoittavaa jo heti työnhaun alusta.** Työllistyminen vaikeutuu, mitä kauemmin työttömyys kestää, joten kaikki toimet työttömyyden alkuun ovat kannatettavia.

Merru Tuliara
toimitusjohtaja
Henkilöstöala HELA ry